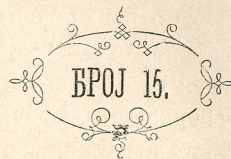

ПОЗОРИШТЕ.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

Излази свагда о дану сваке представе на по табака. — Стоји за Нови Сад 40, а на страну 60 н. месечно. — Претплата се шаље Корнелу Јовановићу, који се из љубави према позоришту примио да разашље овај лист.

СТАРИ ГЛУМАЦ.

(Наставак)

Управитељка пристала је радо на то. Муж јој се томе радовао још већма, него ја.

„Ала је то племенит човек!“ — мислио сам у себи.

Друштво ово, у коме смо сада били чланови, било је једно од најбољих у Угарској. Овде сам био много задовољнији него пре. Годило ми је и то, што је ово велика варош, што су људи мало имућнији, него по другим местима. Студовао сам, учио сам с новом вољом и одушевљењем, а играо сам са знатним успехом. Звезда славе просула је на мене зраке своје светлости. Моји такмаци једили су се. Публика ми је тапшала, критичари су ми одобравали, а и сам сам био собом задовољан.

Нисам заборавио ни на Корнилију, а љубио сам је непрекидно страсно. Она је учила марљиво своје улоге, успевала је и напредовала лепо, те се чинило, да свој живот посвећује само уметности. Радовао сам се, што сам се преварио у свом очекивању, а радовао сам се још више, кад се после ванредног успеха, што га је први пут постигла, није нимало променила у свом понашању.

Чекајте ви сујетне, завидљиве, лакоумне женске, баханткиње талијине! Ја ћу вам на скоро показати, шта је то уметница, и каква треба да је уметница! Ви сте оскврнили то име, што су га сами богови осветили. Још за мало, па ће се засјати светлост тога имена са чела корнилијина. О, Корнилијо, света свећенице у храму талијином, млађахна невесто небеске уметности!

Цела се публика заљубила у Корнилију. Почев од гимназиста, па чак до госпоцких кругова, сва су се срца узбунила. Понудише јој се силне посете, стизаше јој силна писма! Посете није хтела примати, али писма није била кадра да

одбије, него ме је лепо замолила, да их бар прочитам. Али су је и занимала та писма. Ха, ха, ха! Неки ђаци писали су јој песме, које су где год украли од каквог песника; неки су јој опет изјављивали љубав, и то изразима, које су повалили из каквог романа. Један трговац, пишући ужасним правописом, молио је понизно, да му не замери, што је тако слободан, да јој понуди своје најлепше „штофове.“ Писма су била готово сва ишарана и насликаним цветићима украшена. Официри пак писали су јој на финој мирисавој сатинисаној хартији, у наоколо златом опточеној; у њима су биле све биране речи, двосмислени изрази, а дотични су изрицали у њима жељу, да би волели да се лично познаду са слављеном уметницом. Било је ту и брошева, гривана и других ствари, истина са безименим писмом, али је доносилац увек смео казати име даривача, наравно под условом, да се држи „у тајности.“

Смејали смо се често по читаве сахате. За тим смо читали писма, што су мени дошла, јер и у мене су се многе женске заљубиле, а међу њима била је и по нека грофица. Оне су цениле јако моју честитост и стидљиво понашање. Али ја сам љубио само моју Корнилију. Како у њеној собици, тако и на даскама, што значе свет, била ми је она једина љубавца. На позорници смо само наставили призоре, што смо их прекидали у милој нам собици. О, љубави, ти си сушта уметност! О, луди дани моје мртве младости!

Од неког се доба Корнилија са свим изменила. У своме заносу приметио сам ја то, на жалост, већ касно. Испрва нисам хтео чисто да верујем, па онда сам опет веровао више, него што је било у целој ствари.

Било јој је дуго време. Кад је женској дуго време, кад јој је све досадно, већ је

ваља казнити, јер онда је већ сита свога мужа или љубазника, већ га више не воли жарко. Често није ни назила на мене; кад сам говорио што, отрчала је час на прозор, да гледи свет на улици, час је опет тражила, да је водим у друштва, јер је ја из љубоморности нисам пуштао никуд. Рекла ми је, да је боли то неповерење, јер ме она љуби, искрено љуби. Имала је право. Ја сам био љубоморан, али сам то постао тек тада, кад ми се у срцу поче рађати нека потајна слутња. Она се поплаши од дивљега израза мога лица, па ми је пала око врата. Ја сам је тако жестоко притиснуо и загрлио, да је почела плакати.

„Ти хоћеш да ме уморим, ти ми не верујеш, а ја те ипак љубим већма него икад!“ — говорила ми је кроз плач.

Кад сам јој видио сузе, одјекнуше ми на први мах у души и нехотице речи Отелове:

„Ох, до врага! Да с' од женских суза
Наша земља наплодити може,
Свака суза, коју она плаче,
Постала би крокодилем гадним!“

Али већ за часак пао сам јој опет пред ноге, па сам јој изговорио најлепша места из мојих улога, на име о верности и љубави. Поцепайте те завесе на прозорима, пустите ту љубонитну светину да завири у нутра, да види какву красну трагикомедију ми играмо! Шекспир и Молијер, Герик и Рашелка морали би се стидити да нас виде!

Често ме је Корнилија молила, да јој начиним лепше хаљине. Мати јој није била имућна, али је ипак лепо одевала своју кћер, и трошила је више на њу него на себе. Корнилија је сад хтела да сјаје као сунце. Рече ми, да јој црна хаљина, што је има, не стоји добро, јер се зачупчава до грла, а она је још млада, па би хтела да има хаљину горе на грудима мало исечену и отворену — та и мени би се то боље допадало. Шта сам знао чинити. Скупим сав свој заштеђени новац, па јој дам начинити хаљине. Али те хаљине нису јој биле по вољи, желела је још лепше.

Једног јутра изиђе она пред-а-ме у новим, скупоценим хаљинама. Дршћући страшљиво као да стоји пред својим оцем, исповеди ми се, да јој се пре кратког времена пред управитељем измакла реч о леним хаљинама, па је данас на-

шла те нове хаљине у својој соби. Сав сам био ускрпнио, па сам их поцепао на комадиће. Она је готово пала у несвест. Али кад сам јој рекао, да тај галантни господин управитељ не смера ни на што друго, него да је ували у дуг, те да је обвезе да му буде послушна као робиња: тад се разведри, паде ми у наручја, поче плакати и називати ме својим братом, својим сцем, и мољаше ме за опроштење.

Нема сумње, она ме је љубила. У вече после представе, уморан и славом увенчан, долазио сам код ње да одахнем и да се разонодим. Кад смо по који пут ишли кроз варош, освртали би се људи за нама, па би међу собом шаптали и називали нас леним паром. У бурним часовима, кад би ме обузела неодољива страст, чинило ми се, да ми се топло одазива верном и искреном љубављу, и да се поноси, што ме љуби.

Али ја сам већ био изгубио мир и покој душевни. Реч „љубомора“ звонила ми је једнако у ушима. Друге какве мисли морале су у њој изазвати ту реч. Она ме се боји, мора бити да има разлога за то, доиста, има разлога за то. О чему ли мисли, кад је сама? О чему ли сања? Те мисли, те снове, откри ми, свемогући боже, па ми узми половину мога живота!

Па ипак! Изгледа ми тако невина као анђеол! Ко би и могао прозрети жену? Зар има срца, у које се поред најчистијих осећаја кришом не увуку и грешни осећаји. Само се по легенди, по предању црквеном црта ђаво са ружним, гадним обликом. Ваво је леп, он мора бити да очарава човека, као што Корнилија очарава мене!

Здерите ту образину, хоћу да је видим!

Врти ми се мозак! Нисам кадар ништа да започнем, да се уверим о њеној искренности. Дајте ми доказа! Уверите ме, људи! Ваља ми се прво уверити и осведочити, па ће бити крви, и онда тек могу љубити и смирити се!

О! Збогом позорнице! Збогом слободо, славо! Остајте ми збогом часови заноса и одушевљења! Давид не обожава више носестриму вилу, јер он љуби дивно земаљско чедо. Уметност је за навек умрла Давиду, он само живи да се забавља мајунским страстима. На овом ће се челу у место лаворике и славе — о, проклети били вечито да сте проклети! . . .

Од прве представе своје напредовала је Корнилија веома незнатно, шта више показивала је сва-

ким даном све мањи успех. Имала је, истина, лепа дара, али није имала праве љубави к уметности. Сугета ју је одвукла на позорницу, лакоумље ју је подржавало, а ђуди су је одушевљавале. Ленота, одело и неки стереотипни манири, то је била суштина њене уметности. Њено глумљење било је лажно, управо смешно. Она је била, и остала би само — надри-глулица. Као новајлија била је публику мало занела, али је због тога баш и свр-

нула с правог пута уметности. У њеном глумљењу није било одмерености, промишљености, ни самопоуздања, све је то било само измајеторисано, све — сама дрскост. Већ је била на ивици понора. Још само један корак, па је за навек закована уметница, што се тако распалила светим огњем одушевљења, и тада би могла бити само још једна лакрдијашница, комедијашница, што тражи ефекта.

(Наставиће се)

И С Т И Њ И.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(„Последње љубавно писмо.“ Шаљива игра у три чина, написао Викторијен Сарду. С француског.) Приказана у петак 12. јануара о. г.

Међу најпријатнија чета Сардуове музе спада без сумње „Последње љубавно писмо.“ Зацрт згодан и умиљат, јер не тишти слушаоце, није им непријатан својим намењем; решење постепено и занимљиво, јер му сваки час прете ситнији догађаји, да му правац навију на странутицу.

Ми се не ћемо бавити толико околу саме шаљиве игре, она је већ оцењена у сопствену корист своју и од рецензента и — што је у нечем главније — од саме публике. Вредност њена је себи одржала стално место не само у нашем скромном галицијим храму, већ и на првој немачкој позорници, на бечком дворском театру. Преостаје нам дакле, да споменом приказивање наших глумаца.

Прилично блазираниг бонвивана, Проспера Блока, уједно и главну особу у тој игри, приказао је г. Д. Ружић на опште задовољство наше. Наиме му се врлине истицаху у оштроумној борби са гђом С. Максимовићком (Сузаном), коју је, што се тиче уметничка приказивања и природна кретања и говора, тако надмашио, да је она чисто нестала пред њим; шта више у гдеким појавама непријатно нам беше гледати њено сувишно афектирање. Та афектација, замашна прга у гђе Максимовићке, показала се на најнемилији начин у појави са С. Рајковићем (Фан дер Хофеном), кад се издавала за Блокову љубавницу. Нијеморала и гестама публици дати на знање, да су јој речи лажне. Зна то публика и тако. Кроз њен говор морала се провлачити нианса очајања, што мора да се изда за оно, што није, — јер је Сузана у оном тренутку глулица пред Фан дер Хофеном, а не пред публиком. У опште бисмо г. Максимовићки, као добри пријатељи, световали, да се одучи од афектирања на позорници, ако је своје глумачком напредовању рада. Она има дара, па ће јој, поред јаке воље, поћи за руком, да буде природна и у говору и у кретању, без чега нема праве глумачке уметности.

Остали приказивачи заслужују наше признање; само бисмо приметили за Рајчевића (Павла), да је изгледао пре као каква кечкеметска ђакела, а никако као парижки, фини ђак.

К. Р.

(„Париска сиротиња.“ Драма у 6 чинова, превео с француског М. И. Стојановић). Приказана 16. јануара о. г. Како је ова драма приказана већ више пута овде у Новом

Саду, то је мало њих, којима је непозната. Има их, који више знају из ње отпре, него они, што први пут у уторак у позоришту беху: скраћена је доста. Истина, што је сувише дуго, то умори гледаоце, те се ратосиљају и саме представе, али ипак, по нашем мишљењу, могле су остати неке сцене, што никако не би биле досадне гледаоцима.

У „Париској сиротињи“ бори се сиротиња са богатством непоштеном, и сиротиња побеђује. Представа у целисти узета иснала је доста округло и добро. Наши глумци труде се, да задовоље новосадску публику својим вештим представљањем. Породица Бернијерева броји чланове: оца (г. Лукића), жену му (гђу Ружићку), сина (г. Марковића) и кћер (гђцу Ленку Хаџићеву). Отац и мати су старији те и искуснији и вештији, само да је оцу још мало јачег и јаснијег гласа у страснијег моментима. Син и кћи су млађи и невеститији. Сину смета, поред мање вештог кретања, још и доста слаба неодлучност у делању му, а то треба да га баш уздигне; осим тога је још и нешто збуњен. Г. Марковић мора да представља и у оним улогама, за које је слабо способан, те за то му и тешко пада да се нађе у њима. Интрига има доста и у животу и на позорници и то су његове улоге, али се треба потрудити, да се и оно бар у нешто слада, што није за кога. Гђца Л. Хаџићева добра је била, само би могла бар у оним сценама, што су веселије, и сама живља и веселија бити. Вилбрун (г. Рајковић) и кћи му (гђа Рајковићка) разликују се међу собом. Први је миран, и што ради, ради све промишљено. Кћи му је самовоља, и гђа Рајковићка беше доста самовољна, премда је могла бити још самовољнија. Плантроза (г. Ружића) спомињемо само за то, да га похвалимо, ни за што друго. Г. Добриновић (Виго) једва доби згоде, да нам изађе мало у улоги, која спада у његову врсту. Са његовом комиком свако може бити задовољан. Г. Зорић (Жуберт), г. Ј. Поповићева (Регина), г. Љ. Зорићева (Клодета) добро су се држали. Долазимо до г. Јовановића (Рокефеља). У уторак га гледасмо у мало дугој улоги. Истина, није му иснало за руком, да љубавника и грофа потпуно представи, али ми отворено кажемо, да код њега није глумачка сиротиња, и да се надамо, да ће нас временом моћи и хтети задовољити својим представљањем. Док г. Јовановић са својим леним гласом споји и леу представу биће нам мио члан наше позоришне дружине. Ми бисмо желели, да то што пре буде.

С. М.

Издаје управа српског народног позоришта.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

15. ПРЕДСТАВА.

ВАН ПРЕТПЛАТЕ.

У НОВОМЕ САДУ У НЕДЕЉУ 21. ЈАНУАРА 1879.

ВОЈНИЧКИ БЕГУНАЦ.

Позоришна игра у 3 чина, с песмама, од Е. Сиглигетије, посрбио Рада Стратимировић.

О С О Б Е:

Гроф Монти, Талијанац		С. Рајковић.
Драгиња, његова жена		Д. Ружићка.
Доловић, пуковник		Зорић.
Монтијев тајник		Рајчевић.
Сен Жеран, Француз		Ћирић.
Ружа, драгињина собарица		Б. Хаџићева.
Мекићка, ковачица, удовица		Ј. Поповићева.
Рајко, њен син		Ружић.
Грујица, њен син		Лукић.
Јула, сродница мекићкина		Л. Хаџићева.
Неситовић, семиклушки бележник		Марковић.
Цветко, ковачки } шегрт		Добриновић.
Миљко, кројачки }		Ћирић.
Колотер		Јовановић.
Варошки комесар		Поповић.

Сељаци, војници, гости, коцкари, свирачи, стража. Збива се: прво одељење у Семиклушу, друго одељење у Милану, треће одељење у Пешти.

У уторак 23. јануара: „Ултимо.“ Шаљива игра у 5 чинова, од Густава Мозера, превео А. М.

Умољавају се поштовани претплатници, да би први део своје претплате изводели исплатити у трговини браће М. Поповића.

Улазнице могу се добити у писарници позоришној од 9—12 пре подне и од 3—5 сахата после подне, а у вече на каси.

ПОЧЕТАК У 7 А СВРШЕТАК У 10 САХАТА.